

1 REYE NABEMA CARTA REYE

10

Sabá druadebema boroba Salomoñ acade wāna

¹ Wērāda Sabá druadebemá boro basía. Mał wērāba ūřisia Salomoñra Ācōrēneba tră bŁga bŁda. Mał carea idjia Salomoña ne cawaiě beada iwidiđe wāsia poya panui cawaya. ² Idji ume zocārā wāsidaa. Cameyo zocārāne quera beada, mōgara biya quedea nēbla ɓea sida edesia. Idjabá oroda waibla edesia. Jerusaleñne jūēpeda Salomoñ ume bedeade wāsia. Mañne idjia iwidi quīřiňa bādara jūma iwidiśia. ³ Idjia iwidiđara Salomoñba jūma aride panusia. Idjia poya panuēra neě basía. ⁴⁻⁵ Māwā Sabáđebema boro wērāba cawasia Salomoñra wārāda bio ne cawa bŁda. Mał awara Salomoñ de dromada, idjia coi carea erobŁda, idjiare ɓea chūmebadada, idji nezocarāda ādji djio bara, idji nezocarā dji dromarāda, idjia Ācōrē de dromane animarā babue diabari sida unupeda cawa crīchaě basía.*

⁶ Małne idjia Salomoña nāwā jarasia:

–BŁ necawaadrebemada, bŁa odađebema sida mŁ druade ūřisia. IdibŁrŁ cawasia małra wārāda. ⁷ Zei naěna mŁa ĩjāě ɓasia. BaribŁrŁ ara mŁdji dauba ununa bērā ĩjāsia. Wārāda bŁđebema jarapedadara ni ēsidra bida mŁa jaradaě basía. MŁa

* **10:4-5** Idjiare ɓea chūmebadada. Hebreo bedeade małra ebuda bŁěa. LcłrŁmaarā jara bŁa: "Idjiare ɓea panabadada."

ūrīna cāyābara bʌra ne caawaara bʌla idjabə baraara bʌla. ⁸ ;Bʌ ēberārāra bio bʌsridə bēadida panʌla!† Blare ɓea sida bio bʌsridə bēadida panʌla ewariza bʌ quīrāpita panʌne bʌ necawaada ūrī panʌ bērā. ⁹ Bʌ Ācōrēra bio bia bʌla. Idjia bʌra bia unupeda israelerā boroda bʌsia. Idjia israelerārā ewariza bio quīrīñā bʌ bērā, bʌda ādjirā boroda bʌsia bia pe erobamārēā idjabə jipa cawa o bʌmārēā.—

¹⁰ Sabádebema boro wērāba Salomoña oroda nueve mil libra diasia.‡ Mañ awara quera quīrātanoa ɓeada, mōgara biya quedea nēbla ɓea sida zocārā diasia. Mañ wērāba Salomoña quera waibʌla diaða quīrāca ni aþaþba Israel druadaa enenacaa.

¹¹⁻¹³ Mañbe Israeldebema boro Salomoñba eroþʌdebemada Sabádebema boro wērāa waibʌla diasia. Mañ awara ne jūma mañ wērāba iwidiða sida diasia. Mañbe Sabádebema boro wērāra, idji ume zepedadarañ sida idji druadaa jēda wāsidaa.

Salomoñ ne bara bada

Tiro puruðebema boro Hirañba barcoda zocārā eroþasia. Mañ barcoba oroda, sándezo bacuruda, idjabə mōgara biya quedea nēbla ɓea sida Opir druadeba Israel druadaa waibʌla enebadjidaa. Mañ sándezo bacuruba Salomoñba dumene ñtaa jida wābadada Ācōrē de dromane, idji de dromane bida obisia. Mañ awara arpada, saltero sida dji zá cawa ɓea itea obisia. Sándezo bacuru mañ ewaride waibʌla enena quīrāca mañ

† **10:8** Bʌ ēberārāra. Hebreo bedeade māwā bʌ bʌla. Griego bedeade, dewara carta drōñne bida “bʌ quimarrāra” bʌ bʌla.

‡ **10:10** Nueve mil libra. Hebreo bedeade bʌ bʌla “120 talentos.”

nañna ni mañare bida enenacaa. ¹⁴ Poaza Salomoñba oroda cincuenta mil libra edabadjia. §
¹⁵ Mañ awara Arabia druadebema bororãa, Israeldebema dji dromarãa bida oroda diabibadjia. Ne nãdobuebadarãa bida oroda diabibadjia Israel druade ne nãdobuedamãrãa.

¹⁶ Israeldebema boro Salomoñba djõi careabema jûätrabada waiþla þeada dosciento berrachi obisia. Mañza quince libra oro oda basia.* ¹⁷ Idjabá dji caibeada tresciento berrachi obisia. Mañza libra ûbea audu oro oda basia.† Jûma mañ djõi careabema jûätrabadarãa idji de dromane waga þasia. Mañ dera trã jarabadjidaa “Libanonebema oi.”‡

¹⁸⁻¹⁹ Mañ awara Salomoñba bugue waiþlada jwua tñelcabari bara obisia. Mañra elepante quida oda basia. Mañ buguera oro idji awa quiruba jûma þrasia. Dji ëcarra chû chûmebarira borogoa þasia. Jwua acñare, jwua araare bida orrocawa imama zaca þeada panasidaa. Buguede chûmene wâi carea dumeda þasia. Mañ dumera sei quida þasia. ²⁰Dume quidade iquidaza imama zaca panada þeasia. Mâwâ imama zaca þeara doce panasidaa. Mañ bugue quîraca ni abal de-wara druadebema boro itea odaca basia.

²¹ Salomoñ taza þeara, epedeco þea sida oro idji awa quiru oda basia. Mañgura idji de droma “Libanonebema oi” abadade eroþasia. Parata

§ **10:14** Cincuenta mil libra. Hebreo bedeade þá þla “666 talentos.” * **10:16** Quince libra. Hebreo bedeade þá þla “seiscientos siclos.” † **10:17** Libra ûbea audu. Hebreo bedeade þá þla “tres minas.” ‡ **10:17** Salomoñ de dromarã mâwâ trã jarabadjidaa Libanonebema bacuru oda bêrã.

odara neē basía. Salomoõ ewaride parata odara israelerāmaarā mācuaě ɬasia oroda barcode waibla enebadjji bērā.

²² Salomoõba ne nēdobada barcoda pe eroþasia. § Mañ barcora Tiro purudebema boro Hirañ barco ɬea ume ne nēdoðe wābadjidaa. Poa ūbeade þarima aba jēda zebadjidaa. Mañne oroda, paratada, elepante quidada, yarreca ɬeada, idjabä ïbana biya quedea sida enebadjidaa.

²³ Israeldebema boro Salomoõra baraara ɬasia idjabä ne caawaara ɬasia jūma nañ ējūñebema bororā cāyābara. ²⁴ Jūma nañ ējūñebemarāba Salomoõra acade ze quīrīñā panasidaa Ācōrēba idjia diada necawaada ūrīni carea. ²⁵ Poa zebʌrʌza dji acade ze panʌba Salomoõ itea ne enebadjidaa: oro odada, parata odada, wua biya quedeadaa, djōi careabemada, quera tūñpa ɬeada, cawayoda, mula sida.

Salomoõba cawayo, carreta sida nēdoda

²⁶ Salomoõba djōbada carretada, cawayo sida zocārā edasia. Carretara 1,400 edasia idjabä cawayoda doce mil edasia. Mañgʌra idji sordaorā panabada puruza idjabä Jerusaleñne idji ɬabarima biða ɬacuasia. ²⁷ Salomoõ dji boro baside paratada Jerusaleñne aduba eroþasia mōgara quīrāca. Idjabä dji biara ɬa bacuru Libanonebema enenada aduba eroþasia mēābema higojō eya carrade bara quīrāca.* ²⁸ Salomoõ itea ne nēdobadarāba Egipetode idjabä Ciliciade

§ **10:22** Ne nēdobada barco. Hebreo bedeade ɬá ɬla “Tarsidebema barco.” * **10:27** Dji biara ɬa bacuru. Hebreo bedeade ɬá ɬla “cedro” baribʌrʌ ogoëa.

cawayoda nēdobadjidaa.[†] 29 Cawayo aba cuatro libra paratabari nēdobadjidaa. Egiptoēde carreta aba quince libra paratabari nēdobadjidaa. Mañbe ādjirāba hititarā bororā, Siriadebema bororā bida cawayoda, carreta sida nēdobuebadjidaa.

11

Salomoñba Ācōrē igarada

1 Salomoñba ãibema wērārāda zocārā awuasia. Mañ bērā idji quima Egiptoēdebema boro cau awara zocārā edasia: wērārā Moab druadebemada, Amoñ druadebemada, Edoñ druadebemada, Sidoñ druadebemada, idjabā hititarānebema sida. 2 Naëna Ācōrēba israelerāa jarasia jūma mañ ēberārā ume mīñ cāñiē panñda. Mañ ēberārā ume mīñ cāñiblra ãdji jwaba oda ācōrē bēada ēpēniana asia.* Ācōrēba māwā jaradamīna Salomoñba mañ wērārāra awuapeda edacuasia. 3 Dji dromarā cauda seteciento edasia. Dewara wērārā sida tresciento erobasis. Mañ wērārā carea Salomoñba Ācōrēra igarasia. 4 Idji drōñ bēdacarea dji quimarāba ãdji ācōrē bēada ēpēbisiidaa. Māwā Salomoñba soñeba Ācōrēra ēpē basía idji zeza Daviba ēpē bēada quīrāca. 5 Idjia Sidoñebema jwaba oda ācōrēwērā Astarteda ēpēsia. Mañ awara amonitarā jwaba oda ācōrē Milcoñda ēpēsia. Milcoñra Ācōrēba abeda quīrīaca. 6 Māwā Salomoñba Ācōrē quīrāpita cadjiruada o bēsia. Idjia Ācōrēra ne jūmane ēpē basía idji zeza Daviba ēpē bēada quīrāca.

† 10:28 Egiptoēde. Λεγαμαρā Musride nēdobadjidaa. Musri druara Cilicia drua caita bēla. * 11:2 Exodus 34:16.

⁷ Jerusaleñneba ñmādau odjabariare b_λ eya boroðe Salomoñba de zaqueda osia moabitarañ j_λwaba oda ācōrē Quemoa bia bedeadi carea idjabā amonitarā j_λwaba oda ācōrē Moloc abadaa bia bedeadi carea. Quemora, Moloc sida Ācōrēba abeda quīrīñcaa. ⁸ Ara mañ quīrāca jūma idji ñibema quimarā itea Salomoñba de zaqueda ocuasia ãdji ācōrē b_εaa querada bá diadamārēä idjabā animarāda babue diadamārēä.

⁹⁻¹⁰ Naëna israelerā Ācōrēra b_εarima umé Salomoñma odjapeda jarasia ñibemarā ācōrē b_εada ēpērāmārēä. Māwāmīna Salomoñba ïjāé basía. Soðeba Ācōrēra ēpēé b_εada b_εrā Ācōrēra idji ume quīrūsia. ¹¹ Mañ carea Salomoña nāwā jarasia:

–Bla jāwā o b_λ b_εrā idjabā m_λa obi jaradara igarada b_εrā, m_λa nañ druua b_λ j_λwaeda b_λda jārīpeda ab_λare b_λla diaya. ¹² B_λ zeza Davi querasi carea m_λa māwā oēa b_λ wadi zocai b_λde. Ñteb_λra b_λ warra j_λwaedabemada m_λa nañ druara jārīya. ¹³ Barib_λra jūma nañ druara idji j_λwaedabemada jārīea. Judadeba yōpedadarā druara idji j_λwaeda b_εya m_λ nezoca Davi querasi carea idjabā m_λ de droma b_εamārēä edada puru Jerusaleñ carea.–

Jeroboã Egiptodaa mīrū wāna

²⁶ Nabat warra Jeroboãda Salomoñare dji droma basía. Idjira Epraiñneba yōna basía. Seredá purudebema basía. Dji papa Zeruada pēdra wērā basía. Mañ Jeroboãba Israeldebema boro Salomoñra ñyā b_λ quīrīñ basia. ²⁷ Mañra nāwā basía: Salomoñba Jerusaleñne idji zeza Davi basi puru mōgaraba audu jūrā ca b_λra daucha obi basia

idjabə Milo abadaare dji jogoara egoroba daucha pārībi bəsia.[†] **28** Mañne cūdra Jeroboāda mama traja bəsia. Idjira bio ḥəla bəsia.[‡] Salomoñba idjira zoquea ɬəda ununa bērā jūma Joseðeba yōpedadarā traja panə boroda bəsia.

29 Ewari aña Jeroboāra Jerusaleñneba ãyā wābərlə basía. Mañne Ācōrēneba bedeabari Ahíada oðe unusia. Mañ Ahíara Silodebema basía. Idjia cacuade jā ɬəra djiwidī basía. Dji unusidaðe ãduþa panasidaa. **30** Mañne Ahíaba djiwidī jā ɬəra ērāpeda pichia cōäcuasia doce jūmārēä. **31** Mañbe Jeroboāla nāwā jarasia:

—Nañ wua cōäcuadara die edadua. Israelerā Ācōrēba nāwā jara ɬəla: “Israeldeba yōpedada doce puruda Salomoñ jāwaeda panə. Baribərlə mañ doce purudebemada māa die jārīpeda ɬə jāwaeda ɬəya. **32** Mañbe ababe Judaðeba yōna purudrl Salomoñ jāwaeda beya. Mañ purura idji jāwaeda beya mā nezoca Davi querasi carea idjabə māa edada puru Jerusaleñ carea. Māa jūma Israel druaðe Jerusaleñ purudrl edasia mā de dromada bārā tāëna bəmārēä. **33** Māa jara ɬə quīrāca oya Salomoñba māra igarapeda Sidoñebema ācōrē Astartea, moabitārā ācōrē Quemoa, amonitarā ācōrē Milcoña bida bia bedea ɬə bērā. Salomoñba o ɬəra mā quīrāpita biē ɬəla. Idjira mā oðe jipa nībacaa idjabə mā leyda ījāé ɬəla idji zeza Daviba ījā ɬəda quīrāca.

[†] **11:27** Hebreo bedeade ebuda ɬəea cārēda o panasidada.

[‡] **11:28** Bio ḥəla bəsia. Hebreo bedeade ebuda ɬəea sāwā bəsida. Hebreode abari bedeaba jara ɬəla: bio mēsrā ɬəda, bio ne bara ɬəda, bio ne o cawa ɬəda, idjabə bio dji droma ɬəda.

³⁴ Māwāmīna idji zocai bāmisa māa israelerāra idji jāwaedabemada jārīea, ātebārla idjira wadi ādjirā boroda bāya māa edada nezoca Davi querasi carea. Davi querasibārla jūma māa obi jaradara ījā obadjia. ³⁵ Baribārla Salomoñ warra israelerā boroda bēbārlade māa Israelēba doce puru yōpedadadebemada die jāriya bāl jāwaeda bāli carea. ³⁶ Mañbe ababe Judadēba yōna purudrā Salomoñ warra jāwaeda beya. Māwā oya māl nezoca Davidēba yōbārladebemada aba Jerusaleñne dji boroda bāmārēā poa zebārlaza. Māa Jerusaleñ puruda edasia māl de dromada bārā tāēna bāmārēā. ³⁷ Baribārla māa bāra israelerā boroda bāya. Mañnebārla bāla quīrīā bāra jūma bāl jāwaeda bāya. ³⁸ Jūma māa jara bālda ījā odua. Māl ođe jipa nībadua. Māl quīrāpita jipa o bādua. Idjabā māl nezoca Davi querasiba ījā o bāda quīrāca jūma māa obi bālda ījā odua. Māwā osira māra bāl ume bāya. Māa israelerāra bāl jāwaeda bāya. Mañbe Davidēba yōbāldarā dji boroda bālbari quīrāca māa bāra, bāldeba yōbāldarā sida poa zebārlaza israelerā boroda bāya. ³⁹ Salomoñba cadjurua ođa carea māa Davidēba yōbāldara bia mīgabiya. Baribārla poa zebārlaza māwā bāea.”-

⁴⁰ Salomoñba mañnebema ūrīside Jeroboālra beai basía. Mañ carea Jeroboālra Egiptodebema boro Sisāmaa mīrū wāsia. Mama bēsia aba Salomoñ jaidabārladeaa.

Salomoñ jaidada

⁴¹ Ne jūma Salomoñba ođa nađ cartade bālē bāra, idji necawaadebema sida dewara cartade bāl bāla.

Mañ carta tr̄ra Salomoñba odadebema abadaa. §
 42 Salomoñba jūma israelerāra cuarenta poa pe eroëasia. Mañne idjira Jerusaleñne b̄abadjia.
 43 Jaidadacarea idji zeza Davi querasi purude tñbarisidaa. Mañbe idji cacuabari idji warra Roboañda Israeldebema boroda besia.

12

Israel drua umé beda

1 Jūma israelerāra Siqueñ purudaa wāsidaa Roboañda ãdjirā boroda b̄l̄di carea. Mañ bērā Roboañ siña wāsia. 2 Nabat warra Jeroboañba mañ ūrīside wadibida Egiptode basia. Idjira mama b̄abadjia Israeldebema boro Salomoñ carea mīrū wāna bērā. 3 Mañne israelerāba idjira trñbisidaa. Zedacarea idjira jūma israelerā siña Roboañmaa wānapeda nāwā jarasidaa:

4 –Bñ zeza Salomoñba dairāra jūmawāyā mīgabisia. Mañ bērā dairāba iwiđi panla bñla idji quīrāca waa orāmārēä. Paratada waibla diabiēbñrl idjaba jūmawāyā trajabiēbñrl dairāra bñare panenia.–

5 Roboañba panusia:

–Diguidaa wānadua. Ewari ūbeadē wayacusa zebñdade mñña sāwā oida jaraya.–

Ara mañda ãdjirāra wāsidaa.

6 Mañbe Roboañba idji zeza Salomoñare panana drōñrāa iwiđisia:

–Bñrāmaarā puruba iwiđi bñra ñmñña sāwā panui?–

7 Ñadjirāba panusidaa:

§ 11:41 Idi mañ carta Salomoñba odadebemara neëa.

—Idi b^{la}da ãdjirā nezoca quīrāca b^{ea}b^{la}r^a, idjab^a ãdjia iwi^{di} pan^{la}da bia b^{la}da aib^{la}r^a, ãdjirāra ewariza blare panenia.—

⁸ Barib^{la}r^a ma^l drō̄rāba jarapedadara Roboa^lba ījāé basía, ãteb^{la}r^a cūdra idjiare bearāa abarida iwidisia. Ma^l cūdrarāra idji daucha waripedadara basía. ⁹ Idjia nāwā iwidisia:

—Bārāmaarā puruba iwidī b^{la}ra Ɂmā sāwā panui? Māa iwidi pan^{la} m^l zezaba ãdjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēä.—

¹⁰ Cūdrarā idji daucha waripedadaba panusidaa:

—B^{la} zezaba ãdjirā bia mīgabida quīrāca orāmārēä iwidī pan^{la} bērā ãdjirāa nāwā jaradua: “Mā zezaba o b^{la}da cāyābara māa wetara oya.”* ¹¹ Mā zezaba bārāra bio mīgabisia, barib^{la}r^a māa wetara oya. Mā zezaba bārāra soaba ubibadjia, barib^{la}r^a māa bārāra soa quida bara b^{la}ba ubiya.”—†

¹² Ewari ūbeade Jeroboa^lra, jūma israelerā siða ãdji boro Roboa^lmaa wayacusa wāsidaa idjia jarada quīrāca. ¹³ Ma^lne drō̄rāba jarapedadara ījānaë bērā Roboa^lra israelerā ume idarra bedeasia. ¹⁴ Idjiare b^{ea} cūdrarāba jarapedadada quīrāca nāwā jarasia:

—Mā zezaba bārāra bio mīgabisia, barib^{la}r^a māa wetara oya. Mā zezaba bārāra soaba ubibadjia, barib^{la}r^a māa bārāra soa quida bara b^{la}ba bārāra ubiya.—

* **12:10** Hebreo bedeade nāwā b^{la} b^{la}: “Mā j^{la}wa jīwīnīra mā zeza c^{la}rra cāyābara omoaara b^{la}a.” † **12:11** Soa quida bara b^{la}. Hebreo bedeade “drusōrē” b^{la} b^{la}.

15 Puruba iwidiñara Roboañba ñjāé basía Ācōrēba māwā quīrīña bērā. Idjia Silo purudebema Ahíadeba Nabat warra Jeroboaa jarañara jūma māwābisia.

16 Israelerāba ãdji boro Roboañba ñjāéda cawasidae idjia nāwā jarasiñaa:

Dairāra Davideba yōpedadaea.

Jesé warra Daviba eroñadabemada edadaea.

Israelerā, ñdiguidaa wānadra!

Davideba zeda Roboañ, ñara bñdji puruda acñ
badua!

Ara mañda israelerāra diguidaa wābñrñsidaa.

17 Baribñra israelerā Juda druñebema purude
beare Roboañba wadi pe eroñesia.

18 Roboañba traju õgo obibari boro Adorañda is-
raelerā dji awara wāpedadamaa edesia. Baribñra
idjira mōgaraba tañari beasidaa. Mañ carea ne
wayaaba Roboañra idji carretañe isabe ñadopeda
Jerusaleñnaa wāsia. **19** Mañbe israelerā Davi
ñberārñare pananada awara panesidaa. Idi bida
ara māwā panla.

20 Dji awara wāpedada israelerāba Jeroboaa
Egiptodeba jēda zesida cawasidae idjira
trñapeda ñadirā boroda ñasidaa. Ñadirānebema ni
abañda Davideba zeda boroare beñ basía. Ababe
Judañeba yōna purudra idjiare besia.

21 Salomoñ warra Roboañra Jerusaleñne jūñpeda
Judañebema idjabá Benjamíñebema dji mēsrñara
bea sordaorñda jūma jñresia awara wāpedada is-
raelerā ume djōne wānamārñ. 180 mil jñresia.
Idjia crñcha basia poyasiñara jūma israelerāra way-
acusa idji jñwaeda eroñaida. **22** Baribñra Ācōrēba
idjideba bedeabari Semaya abadaa nāwā jarasia:

²³ –Juda druadrebema boro Salomoł warra Roboałła, Judadebemarāa, Benjamiñnebemarāa, waabema israelerā ādji tāëna ɓeaa bida nāwā jaradua: ²⁴ “Ācōrēba nāwā jara ɓla: bārā djabarā israelerā ume djōne wārānadua. Młabłrą ādjirāra awara wābisia. Mał bērā jūmarāda diguidaa wānadua.” –

Ara małda Ācōrēba jaradara jūmarāba ījāsidaa. Ādjirāra diguidaa wāsidaa Ācōrēba jarada quīrāca.

Jeroboałba israelerāa jławaba oda ācōrē ēpēbiда

²⁵ Epraił eyaıda ɓą druade Jeroboałba Siqueł puruda biara opeda mama ɓabadjia. Mamałba wāpeda Penuel puru sida biara osia. ²⁶ Mał ewaride Jeroboałba crīchasia: “Israelerāra wayacusa Davideba zeda boroare wānisicada. ²⁷ Ādjirāba Ācōrēa animarāda babue diadi carea Jerusaleñne Ācōrē de dromanaa wānibłrą, wayacusa Juda druadrebema boro Roboałłare panenia. Małbe młra beadapeda idjidrą ēpēnia.”

²⁸ Mał carea idjiare ɓeaa iwidisia sāwā oida ɓą cawaya. Małbe ādjia jarapedada quīrāca idjia paca zaque orodeda umé obisia. Opedadacarea israelerāa nāwā jarasia:

–Bārā israelerāra ara cadrąa Jerusaleñnaa wānię panla animarāda Ācōrēa babue diadi carea. Nał paca zaquerāda bārā ācōrēa. Ādjiabłrą bārāra Egip-tođeba ēdrą enesidaa.–

²⁹ Mał oro oda paca zaquera Jeroboałba Betel purude aba ɓłsia, dewarabemada Dał purude ɓłsia. ³⁰ Małba israelerāba cadjiruada o

panesidaa. Ādjirāra Betel purudaa idjabā Dañ purudaa wābadjiéaa pacā zaquea bia bedeadi carea.[‡]

³¹ Mañ umébema puru caita ɓea eya borođe Jeroboāba deda pacā zaquerā itea obisia. Mañbe idjia bariduada levitarāé sida bāsia pacā zaque sacerdoterāda ɓeadamārēā. ³²⁻³³ Eya boro Betel puru caita bāde mañ sacerdoterāra bāsia animarāda oro ođa pacā zaquea babue diadamārēā. Mañ awara ara idji crīchadēba ochobema jedecode quince ewaride ewari dromada Betel purude obisia Juda druade sietebema jedecode obada quīrāca. Mañne idjiabərə incienso querada oro ođa pacā zaquea bā diasia. Mamałba ɣtaa idjia bāda ewari dromara israelerāba poaza obadjidaa.

14

Ācōrēba Jeroboāl ãyã b̄li Ahíaba jarada

¹ Mañ ewaride Jeroboāl warra Abíada bio cacua biě besia. ² Mañ carea Jeroboāba idji quimaa nāwā jarasia:

—Quīrā awara djiodua ni aþaþba b̄ra m̄l quimada cawarānamārēā. Mañbe Silo purudaa wādua. Ācōrēneba bedeabari Ahíada mama b̄la. Idjiabərə m̄ra nañ druadebema boroda bayada asia.* ³ Idji itea pañda die, pañ poquea b̄la, idjabā urrajōda zoco zaque aþa ededua. Idjia iwidiđe wādua dadji warrara sāwāi cawaya.—

⁴ Ara mañda Jeroboāba jarada quīrāca idji quimaba osia. Quīrā awara djiopeda Silo purudaa wāsia. Mañne Ahíá dede jūësia.

[‡] **12:30** Betel puru. Mañra griego bedeade b̄á b̄la. Hebreo bedeade neëa. * **14:2** 1 Reye 11:29-31.

Ahíaba bia unuca basía. Drōāda bΛ bērā dau towa basia. ⁵ BaribΛrla naēna Ācōrēba idjía nāwā jarasia:

—Jeroboal quimada bΛmaa zebvlra idji warra bio cacua biě bΛdebemada iwidi carea. Quīrā awara djio bΛda jūēya idjira cawarāmārēā. Idjía jaradua mλa jarabvlra quīrāca.—

⁶ Ahíaba Jeroboal quima idji dede jūēbvlrlada ūrīsiđe nāwā jarasia:

—Jeroboal quima, eda zedua. ¿Cārē cārēā jāwā quīrā awara djio bΛ? ¿Mλa bΛra cawarāmārēā jāwā bΛca? Ācōrēba mλa jarabi bΛ carea bΛra sopuaya. ⁷ BΛ quima Jeroboala nāwā jarađe wādua: “Israelerā Ācōrēba nāwā jara bΛa: mλ puru Israelde mλa bΛdrΛ edapeda ādjirā boroda bΛsia. ⁸ Mλa israelerā Davideba yōbΛda boro jΛwaedabemada jārīpeda bΛ jΛwaeda bΛsia. BaribΛrla bΛa oē bΛa mλ nezoca Daviba o bāda quīrāca. Jūma mλa jaradara idjia ījā obadjia. Sođeba mλra ēpēbadjia. Jūma idjia o bādara mλ quīrāpita jipa bΛsia. ⁹ BaribΛrla jūma dji bororā bΛ naēna bēada cāyābara bΛa cadjiruada wetara o bΛa. Mλda igarapeda bΛ itea jΛwaba ođa ācōrē orodeda obicuasia. Małba mλra bio quīrūbisia.

¹⁰ Mał carea mλa Jeroboal ēberārāra biě bΛya. Idji ēberārānebema dji umaquīrāda mλa jūma quinibiya: nezoca bēada, nezocaě bēa sidā. Mλa idji ēberārāra abēda jūma jōbiya ācaca āyā batabuebvlra quīrāca. ¹¹ Idji ēberārā purude beubΛdara usaba jūma codia. Idjabā puru jīga beubΛdara āgosoba jūma codia. Mλa māwā jara bΛ bērā wārāda māwāya.

¹² Jāñbe diguidaa wādua. BΛ purude jūēbΛrΛdē bΛ warrara beuya. ¹³ Jūma israelerāba idji carea aujīā panlne tΛbaridia. Jūma Jeroboāñ ēberāñebemada ababe idjidrΛ tΛbaridia mλa ababe idjidrΛ bia unu bΛ bērā. ¹⁴ Mλa dewarada bΛya Israeldebema boroda bamārēā. Mañba jūma Jeroboāñ ēberāñra quenaya. Mañra dārāéne māwāya.†

¹⁵ Māwānacarea mλa israelerāra cawa oya. Doba cha urebari quīrāca ādjirāra necai bēadāēa. Chirua ēūta edapeda ãyā batabuebΛrΛ quīrāca mλa israelerāra nañ drua bia quiru ādji drōā naēnabemarāa diadadebemada Euprate do wagaa tΛmΛ edeya. Mama ādjirāra djārā druaza bēadia. Māwā cawa oya ādjirāba ācōrēwērā Aseráda ādji jlwaba opedada bērā. Mañba mλra bio quīrūbisiðaa. ¹⁶ Mλa ādjirāra waa carebaēa ādji boro Jeroboāñba cadjirua oða carea idjabā purua cadjirua obida carea.”—

¹⁷ Mañbe Jeroboāñ quimara Tirsa purudaa jēda wāsia. Diguida jūēbΛrΛdē idji warrara jaidasia. ¹⁸ Jūma israelerāba idji carea aujīā duanlne tΛbarisiðaa Ācōrēba idji nezoca Ahíadēba jaradā quīrāca. Ahíara Ācōrēneba bedeabari basía.

¹⁹ Jūma Israeldebema boro Jeroboāñba oða nañ cartade bλē bΛra, idji djōne wā bādadebemada, idjabā sāwā israelerāra pe erobadadebema sida dewara cartade bλ bλa. Mañ carta trāra “Israeldebema bororāba opedada” abadaa. ²⁰ Jeroboāñba 22 poa israelerāra pe erobasisa. Mañbe jaidasia. Idji cacuabari idji warra Nadáda Israeldebema boroda bēsia.

† ^{14:14} Mañra dārāéne māwāya. Hebreo bedeade mañra ebuda bλēa.

Juda druadebema boro Roboaăba oda

21 Salomoă warra Roboaă 41 poa ƀăde Juda druadebema boroda ƀesia. Idjia 17 poa Juda druadebemarăra pe eroăsia. Jerusaleăne ƀabadjia. (Jūma israeleră puru tăăna Ăcōrĕba Jerusaleăda edasia idji de dromada ādjiră tăăna ƀamără.) Roboaă papa Naamă abadada amonita wĕră basía.

22 Roboaă dji boro baside Juda druadebemarăba Ăcōrĕ quīrăpita cadjiruada o panesidaa. Măwă ādji drōă naënabemarăba opedada căyăbara ādjirăba Ăcōrĕra wetara quīrăbisidaa. **23** Eya boroza, jūma bacuru waiƀla nūmea edre bida ādjirăba jăwaba oda ācōrĕda ƀăcuasidaa bia bedeadi carea. Măgara waiƀlada ăta nūmăcuasidaa idjaba ādji jăwaba oda ācōrĕ Aserăda ăta nūmăcuasidaa. **24** Maă awara Juda druade jăwaba oda ācōrĕ ƀeama umaquīrărăda baridua ume căibadjidaa. Abeda jūma cadjirua Ăcōrĕba quīrăcada Juda druadebemarăba o panesidaa dewara puru ƀeaba naënă opedada quīrăca. Maă puru ƀeara Ăcōrĕba israeleră quīrăpita jūma ăyă jărecuasia.

25 Poa juesuma Roboaă Juda druadebema boroda ƀedacarea Egiptodebema boro Sisăda Jerusaleănaa djōne wăsia. **26** Poyapeda nebia Ăcōrĕ de dromane ƀeada, Roboaă de dromane ƀea sida jūma jără edesia. Salomoăba oro oda djōi careabema jūătrăbada sida jūma jără edesia. **27** Maă carea Juda druadebema boro Roboaăba broncededa obicuasia. Maăgra idji wagabada bororăa diacuasia. Ādjirăba idji de dromane eda wăbadara wagabadjidaa. **28** Roboaă Ăcōrĕ de

dromanaa wābərəza idji wagabadarāba mañ djōi careabema jūātrəbadara jwade edebadjidaa. Roboañ jēda zedacarea mañ jūātrəbadara ādji duanabada dede waga bəbadjidaa.

²⁹ Jūma Roboañba oda nañ cartade bəlē bəlra, idjia Juda druadēbemarā pe erobədədēbema siða dewara cartade bá bəla. Mañ carta trəra “Juda druadēbema bororāba opedada” abadaa. ³⁰ Roboañ ewariide idji druadēbemarāra Jeroboañ druadēbemarā ume ara cadrəla djōbadjidaa. ³¹ Roboañ jaidaside Davi puru abadade təbarisidaa idji drōñā nañabemarā təbaripedədama. Roboañ cacuabari idji warra Abiañda Juda druadēbema boroda bəsia.‡ (Roboañ papa Naamá abadada amonita wērā basía.)

1 Reye 16:29-34

16

Israel druadēbema boro Acabo

²⁹ Asa 38 poa Juda druadēbema boroda bədacarea Omri warra Acaboda Israel druadēbema boroda bəsia. Mañ Acaboba israelerāra 22 poa pe erobəsia. Idjira Samaria purude babadzia. ³⁰ Jūma idji nañna beada bororā cāyābara idjia Ācōrē quīrāpita wetara cadjiruada osia. ³¹ Idjimaarā Nabat warra Jeroboañba cadjirua oda quīrāca o baira bia bəsia. Mañ awara Sidoñnebema boro Et-baal cau Jezabelda edapeda Sidoñnebema jwaba oda ācōrē Baalda ēpēsia. ³² Samaria purude Baal deda opeda animarā

‡ 14:31 Abiañ. Lələrə carta ñe Abías bá bəla.

babue diabadada Baal itea osia. ³³ Mañ awara Acaboba ācōrēwērā Aseráda aba osia. Māwā jūma idji naëna beada bororā cāyābara idjia israelerā Ācōrēra wetara quīrūbisia.

³⁴ Acabo ewaride ēberā Betel purudebema Hiel abadada basia. Mañ Hielba Jerico purura wayacusa osia. Baribarā dji mōgara jūrā ca bāda obarāde idji warra iwina Abirañda beusia. Dji eda wābada pārābarāde idji warra tēābema Seguda beusia. Ācōrēba Nuñ warra Josuedeba jarada quīrāca māwāsia.*

17

Elíaba ewari poai jarada

¹ Mañ ewaride Ācōrēneba bedeabari Elíada basia. Idjira Gala druadé Tisbé purudebema basía. Mañ Elíaba Israeldebema boro Acaboa nāwā jarasia:

—Māra israelerā zocai bāl Ācōrē nezocaa. Idji quīrāpita wārāneba jaraya idiba ñtaa poa zocārā cue zeëda ni diamasi biða begueaëda aba māa jarabarādaa.—

² Mañbe Ācōrēba Elíaa jarasia:

³ —Namañba ãyā wādua. Querit do zaquede mīrū bade wādua. Mañra Jordāñ dodeba ñmādau odjabariare bāla. ⁴ Mañ do zaque baidoda bāla do bayā. Idjaba māa jarasia ïbanaba djicoda bāl itea ededamārēa.—*

⁵ Ara mañda Ācōrēba jarada quīrāca Elíaba osia. Jordāñ doðeba ñmādau odjabariare bāl Querit do

* **16:34** Josue 6:26. * **17:4** Íbana. Hebreo bedeade jara bāla “cuervos” baribarā mañra dopeëa.

zaquede bade wāsia. ⁶ Mañne diapedaza, que-waraza bida ūbanaba pañda, nedjara siða idji itea edebadjidaa. Do zaque baidora do babadja. ⁷ Baribʌrʌ mañ druade cue zeĕ bʌ bĕră do zaquera poasia.

Elía Sarepta purudebema pĕdra wĕrāma bada

⁸ Mañbe Ācōrĕba Elíaa nāwā jarasia:

⁹ –Namaʌba Sidoñ druadaa wāpeda Sarepta purude b̄edua. M̄a jāmabema pĕdra wĕrāa jarasia bʌra ne cobimārĕā.–

¹⁰ Ara mañda Elíara Sarepta purudaa wāsia. Mañ purude eda wābadama jūēbʌrʌde unusia pĕdra wĕrāba tʌbʌda jʌrʌ pe bʌda. Mañ pĕdra wĕrāra tr̄peda nāwā jarasia:

–M̄a quīrā djuburia m̄a itea baidoda enedua doi carea.–

¹¹ Mañ pĕdra wĕrā baido juede wābʌrʌde Elíaba wayacusa tr̄peda jarasia:

–Idjabā m̄a quīrā djuburia pañda maārī m̄a itea enedua.–

¹² Pĕdra wĕrāba panusia:

–Bʌ Ācōrĕ zocai bʌ quīrāpita wārāneba jaraya: m̄ra pañ neĕ bʌla. Ababe cugurude harinada jʌwa baratʌma ab̄a erobʌla idjabā zocođe nedragada maārī erobʌla. Mañ carea m̄a tʌbʌda maārī jʌrʌ pe bʌla diguida edepeda mañ harinara m̄a itea idjabā m̄a warra itea bida ābui carea. Mañda codapeda daira jarrababa beudia.–

¹³ Elíaba panusia:

–Ne wayarādua. Bʌla jarada quīrāca ođe wādua. Baribʌrʌ naārā bʌla erobʌ harinaba m̄a itea pañ zaqueda ab̄a ābu enedua. Mañbe bʌ itea idjabā bʌ warra itea bida ābudua. ¹⁴ Māwā odia israelerā

Ācōrēba nāwā jara bəΛ bērā: “BΛa harina cugurude erobΛra, nedraga zocode erobΛ sida jōéa aba Ācōrēba wayacusa nañ druadē cue zebibΛrlθaa.”-

¹⁵ Ara mañda Elíaba jarada quīrāca pēdra wērāba oðe wāsia. Copedadacarea wadibida harinara b̄esia Elíaba, pēdra wērāba, dji warra bida ewariza codamārēä.† ¹⁶ Ācōrēba Elíadeba jarada quīrāca harina cugurude bΛra, nedraga zocode bəΛ sida jōé basía.

¹⁷ Ewari aba pēdra wērā warrara cacua biē b̄esia. Ara mañba jūācāyā nūmepeda jaidasia.

¹⁸ Mañ carea pēdra wērāba Elíaa jarasia:

–Ācōrēneba bedeabari, ¿cārē cārēā m̄ra m̄iā sēne zesi?‡ ¿MΛ warra beumārēā m̄la cadjirua odara Ācōrēa quīrānebabide zesica?–

¹⁹ Elíaba panusia:

–BΛ warrara m̄ā diadua.–

Ara mañda warrara pēdra wērā bacarađe bΛda Elíaba bara edapeda ñtaarerebema dejāne idji cāi babarimaa edesia. Mama idji cldade bΛsia.

²⁰ Mañbe Elíaba Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–MΛ Boro Ācōrē, nañ pēdra wērāba m̄ra idji diguiđa bia erobΛ. ¿BΛa cārē cārēā idjira sopua unubi bΛ? ¿Cārē cārēā idji warrara jaidabisi?–

²¹ Ara mañda Elíara þarima ūbea warra jaidada ñrñ þarrubari coþesia. Māwā o bΛde Ācōrēa nāwā bedea djuburiasia:

–MΛ Boro Ācōrē, mΛ quīrā djuburia, nañ warrara ñrēbabidua.–

† **17:15** Dji warra. Mañ bedeaba idjaba jara bΛa “pēdra wērā ðerārā.” ‡ **17:18** Ācōrēneba bedeabari. Hebreo bedeade bΛ bΛa “Ācōrē ðerā.”

22 Elíaba bedea djuburiadada Ācōrēba bia ūrīna bērā warrara ūrēbabisia. **23** Ara mañda Elíaba warrara edaa dji papamaa diađe wāsia. Diabłrđe nāwā jarasia:

—Acłdua, bŁ warra zocai bŁa.—

24 Mañne dji papaba Elíaa jarasia:

—IdibłrŁ mŁa cawasia bŁra wārāda Ācōrēneba bedeabarida idjabā bŁa jara bŁra wārāda Ācōrēneba ze bŁda.—

18

Elíaba Acabo acłde wāna

1 Poa ūbea cue zeě basia. Małbe Ācōrēba Elíaa nāwā jarasia:

—Israel boro Acaboda acłde wādua. MałbebłrŁ idji druađe mŁa cue zebiya.—

2 Ara mañda Elíara Acabo acłde wāsia. Mał ewaride Samaria druađe jarrabara wetara nūmasia. **3** Mał carea Acaboba idji dedebema boro Abdíada trāsia. (Mał Abdíaba Ācōrēra bio waya basia. **4** Mał carea Acabo quima Jezabelba Ācōrēneba bedeabadarā quenabiside Abdíaba ūdžirānebemada cien edapeda eya uria umé panłne mīrūbicuasia. Uriaza cincuenta mīrūbicuapeda baidoda, codi sida diasia.) **5** Acaboba Abdíaa nāwā jarasia:

—Dadji druađe do zaqueza idjabā baido ūtaa bogadrŁ beaza wānia. Chiruada ununisicada dadji cawayoba, mula bida codamārēä. Māwā dadji animarāra jūma quininaěa.—

6 Ūdjiza jarasidaa sāma wānida. Acabora o abaare wāsia. Abdíara dewara óare wāsia. **7** Ode nīne Abdíara Elía ume quīrāđjusidaa. Abdíaba Elíada

jāwā bʌda cawaside idji quīrāpita chīrāborode
barru cobepeda nāwā jarasia:

–Mñ boro Elía, ¿bʌda jāwā bʌca?

⁸ Elíaba panusia:

–Māē, mñda jāwā bʌa. Bʌ boro Acaboa jarade
wādua mñra nama bʌda.–

⁹ Mañne Abdíaba panusia:

–¿Mñ a cārē cadjiruada oda bērā bʌa Acaboa
māwā jarade wābi bʌ? Māwā jarade wāibʌrl id-
jia mñra beaya. ¹⁰ Bʌ Ācōrē zocai bʌ quīrāpita
mñ a wārāneba jaraya: mñ boro Acaboba druaza
bʌra jʌrlbibadjia. Baribʌrl jūmarāba jarabad-
jidaa bʌra ādjirā druade neēda. Mañne Acaboba
ādjirāa wārāneba jarabibadjia bʌra wārāda ādjirā
druade neēda. ¹¹ Mañda ¿bʌ nama bʌda mñ boro
Acaboa jarade wābi bʌca? ¹² Mñ wānacarea Ācōrē
Jaureba bʌra mñ adua bʌmaa edeisicada. Bʌ
nama bʌda Acaboa jarasira mañne idjia bʌda un-
une zeēbʌrl, mñra beaya. Quīrānebadua warra
edaʌba mñ Ācōrēra bio waya bʌda. ¹³ ¿Mñ o dara
báa jaradaē panca? Acabo quima Jezabelba
Ācōrēneba bedeabadarā quenabiside mñ a eya uria
umé panlne ādjirānebemada cien mīrūbicuasia. Uri-
aza cincuenta mīrūbicuapeda baidoda, codi sida
ādjirāa diasia. ¹⁴ Mañda ¿bʌ nama bʌda mñ boro
Acaboa jarade wābi bʌca? Māwā jarade wāibʌrl,
idjia mñra beaya.–

¹⁵ Baribʌrl Elíaba panusia:

–Mñra Ācōrē jūma poya bʌ nezocaa. Idji quīrāpita
wārāneba jaraya: idí mñra Acabo ume bedeaya.–

¹⁶ Ara mañda Abdíaba Acabora jʌrlde wāsia.
Acabo unupeda jarasia Elíara sāma unuida bʌda.

Ara mañda Acaboba Elíara acade wāsia. ¹⁷ Acaboba Elíaria unuside nāwā jarasia:

–Israelerā mīgabibari, ¿bala nama bala?–

¹⁸ Elíaba panusia:

–Mla israelerāra mīgabiē bala. Ātebala bla bla, bala ēberāra bida israelerāra bia mīgabi panla. Ācōrēba obi jaradara bārāba igaradapeda Baalda ēpē panla. ¹⁹ Jālbe israelerāra jūma trābidua Carmelo eyade ābaa dji jāredi carea. Idjaba Baaldeba bedeabadarā 450 panla trābidua. Ādjirā awara Aserádeba bedeabadarā 400 panla sida trābidua. Ba quima Jezabelba jūma ādjirāra ne cobibaria.–

Elíaba wārā Ācōrē cawabida

²⁰ Mañbe Acaboba israelerāra Carmelo eyadaa jūma trābicusia. Baaldeba bedeabadarā sida mama ābaa dji jāresidaa. ²¹ Mañne Elíara jūmarā quīrāpita piradrāpeda nāwā jarasia:

–¿Aba sālbe crīcha umé eroapanani? Baalda wārā Ācōrē baibala, idjidrā ēpēnadua. Baribala Ācōrēda dji wārā araa baibala, idjidrā ēpēnadua.–

Baribala ēberārāba ni cārē sida jaradaē basía.

²² Mañne Elíaba jarasia:

–Ācōrēneba bedeabarira ababe mādrā bésia. Mañne Baaldeba bedeabadarāda 450 panla.

²³ Paca zaque dji umaquīrāda umé dairāa diadadua. Baaldeba bedeabadarāba abea edadapeda beadia. Tlcuadapeda tlbal līrā baleia Baalea babue diađi carea. Baribala tlbalra coadaēa. Dewarabema pacá zaquera mla bida beapeda, tlcuapeda, tlbal līrā balya Ācōrēa babue diai carea. Mla bida tlbalra coaēa. ²⁴ Mañne

Baaldeba bedeabadarāba iwididia Baalba ādji tlb̄ra jidabimārēā. Mλa bida Ācōrēa iwididiya mλ tlb̄ra jidabimārēā. Dji tlb̄ jidabib̄l̄dr̄ dji wārā Ācōrēa.—

Mañne jūmarāba bia b̄laada asidaa. ²⁵ Elíaba Baaldeba bedeabadarāa nāwā jarasia:

—Bārāra zocārā pan̄ bērā bārāb̄l̄r̄ pac̄ zaqueda naārā edadadua. Beadapeda, tlcuadapeda, tlb̄ l̄r̄ b̄ladadua Baalea babue diadi carea. Barib̄l̄r̄ tlb̄ra coarānadua. Mañbe Baalea iwididadua bārā tlb̄ra jidabimārēā.—

²⁶ Ara mañda israelerāba pac̄ zaque diapedadara ādjirāba edasidaa. Beadapeda, tlcuadapeda, tlb̄ l̄r̄ b̄lsidaa Baalea babue diadi carea. Mañbe diapedaλba aba umatipa ādjirāba Baalea iwidī panesidaa ādji tlb̄ra jidabimārēā. Nāwā jarasidaa: “Baal, dairā bedeara panudua.” Barib̄l̄r̄ panuē basía. Chupea nūmasia. Mañbe ādjia animarā babue diadi carea opeñada icawa carisidaa.

²⁷ Umatipa bab̄l̄r̄de Elíaba ādjirāa nāwā ipida jarasia:

—Wetara b̄iadadua. ¿Idjira bārā ācōrēēca? Ne crīcha b̄l̄ba ūrīē b̄lsicada. Āib̄rā doeđa wā b̄lsicada wa ãyā wā b̄lsicada. Āib̄rā cāñ b̄l̄ bērā l̄r̄manida pan̄sicada.—

²⁸ Mañ carea ādjirāba wetara Baalea bia iwidī duanesidaa. Necoba, mīāsu bida ara ādjiduba cōcuasidaa ādjia Baal itea obada quīrāca. Mañba ādjirāra oa purega duanesidaa. ²⁹ Umatipa edaλba aba quewara ādjirā cari duanñe Baalea bia iwidī panesidaa. Barib̄l̄r̄ quewara israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada horaca wadibida

Baalba panuē basia ni ūrīé basia.* Chupea basia.

³⁰ Mañbe Elíaba israelerāa nāwā jarasia:

—Māmaa zedadua.—

Ara mañda caita wāsidaa. Mañne Elíaba mōgarā ñtl pā bue bādada waya bia osia pacā zaqueda Ācōrēa babue diai carea. ³¹⁻³² Mōgarada doce edapedā dji animarā babue diabadada bia osia. (Mañ doce mōgaraba jara bla Jacobodeba yōpedada puru doce panlda. Ācōrēba Jacobora trā bāsia Israel.) Elíaba mañ animarā babue diabada icawa parrla corosia. Mañ corodade baidoda galō ūbea audu poyaida basia. ³³ Mañbe tābāra cajērāpedā pacā zaquera beasia. Tācuapeda tābāl līrā cobāsia.

³⁴ Mañne Elíaba jarasia:

—Baidoda zoco quīmārē jue enenadua. Mañ baidora pacā tācuada līrā weadadua. Tābāra jūma bēguea odadua.—

Māwā opedadacarea Elíaba jarasia:

—Wayacusa ara mañ quīrāca odadua.—

Ara mañda māwā osidaa. Elíaba wayacusa jarasia ara mañ quīrāca odamārēa. Ara mañda wayacusa māwā osidaa. ³⁵ Māwā o panlne baidora ãyā wea nūmesia. Abeda dji animarā babue diabada icawa parrla corodara baidoba bira ūmesia.

³⁶ Quevara israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada horaca Elíara animarā babue diabada caita wāpeda Ācōrēa nāwā iwidisia: “Ācōrē, bādrā Abrahañ, Isa, idjaba Israel Ācōrēa. Iđi unubidua bāra wārāda israelerā Ācōrēda idjaba māra

* ^{18:29} Israelerāba Ācōrēa animarā babue diabada hora. Exodo 29:38-41.

† ^{18:31-32} Baidoda galō ūbea audu. Hebreo bedeade bābla “dos seah de grano.”

b_λ nezocada. Unubidua b_λab_λr_λ m_{λ̄}a nāwā obi b_λda. ³⁷ M_{λ̄} bedeara panudua, Ācōrē, m_{λ̄} bedeara panudua. Māwā nañ ēberārāba cawaedia b_λdr_λ wārā Ācōrēda idjaba b_λab_λr_λ nāwā obi b_λda ādjirāba wayacusa ījānamārēā.”

³⁸ Māwā iwidi b_λde Ācōrēba t_λb_λ uruada bajāneba dji animarā babue diabada ñrñ baebisia. Mañba dji animarā t_λcuadara, t_λb_λra, mōgarara, egoro sida jūma bá wāsia. Dji icawa corodadē baido ūmana sida t_λb_λ jñwñrlñāba jūma pōāsasia.

³⁹ Mañ unusidae israelerāra chīrāborode þarru copanenapeda nāwā jīgua jarasidaa:

—Nañ Ācōrēdr_λ dji wārā araa. Nañ Ācōrēdr_λ dji wārā araa.—

⁴⁰ Mañbe Elíaba ādjirāa jarasia:

—Baaldeba bedeabadarāda jūma jidadadua. Ni abalda idu mīrū wābirānadua.—

Ara mañda israelerāba ādjirāra jidacuadapeda Elíaba Quisoñ do zaquedaa edebisia. Mama idjia jūma quenasia.

Elíaba Ācōrēa iwidiida cue zebimārēā

⁴¹ Mañbe Elíaba Acaboa nāwā jarasia:

—Ne code wādua. M_{λ̄}a cue droma zeb_λr_λda ūrī b_λa.—

⁴² Ara mañda Acabora ne code wāsia. Barib_λr_λ Eliara Carmelo eyade ñtaa wāsia. Mama chīrāborode cobepeda dratura egorodaa tēñ cobesia. ⁴³ Mañbe Elíaba idji nezocaa nāwā jarasia:

—Ñtaara wāpeda pusadaa ac_λdua.—

Ara mañda idji nezocara ñtaara wāpeda pusadaa ac_λsia. Jēda zepeeda Elíaa jarasia:

—Ni cārē sida unuē basia.—

Elíaba wayacusa jarasia acade wāmārēā. Ara mañ quiřāca barangá siete māwā osia. ⁴⁴ Barangá siete wābārlade Elíaa nezocaba jēda zepeda nāwā jarasia:

—Māa unusia jārārā maārī jāwajā quiřāca quiruda pusaareba zebārlada.—

Elíaba jarasia:

—Acaboa jarade wādua idji carretađe bādopeda isabe diguidaa wāmārēā. Isabe wāēbārla cueba poya wāéa.—

⁴⁵ Acaboba mañ ūrīsiđe idji carretađe bādopeda Jezreel purudaa wāsia. Māwā bāde ewarira pāimaga bueasia. Nāūrā bara zesia. Mañne cuera dji cābāyā ze nūmesia. ⁴⁶ Ācōrēba Elíaa idji lālada diada bērā Elíaba cacuade jā bāra bio trājāpeda Acabo na pira wāsia Jezreel purudaa.

19

Elíá Horeb eyadaa mīrū wāna

¹ Elíaba odada, Baalđeba bedeabadarā necoba quenana sida Acaboba idji quima Jezabelea jūma nēbārlasía. ² Mañ carea Jezabelba aba Elíamaa nāwā jarade diabuesia: “Jezabelba idji ācōrē bēa quiřāpita wārāneba jara bā nu nañ horaca bai naēna bāra beaida bā Baalđeba bedeabadarā quenana quiřāca.”*

³ Mañ ūrīside Elíara dauperapeda mīrū wāsia. Wāne Juda druade Beersebá purude jūene wāsia. Mama Elíaba idji nezocara bēesia. ⁴ Mañbe idjira ējūā pōāsa ewaraga bāde ewari aba wāsia. Mama

* **19:2** Griego bedeade idjabā nāwā bā nu: “Bāda Elíabārla, māra Jezabelea.”

bacuru zaque edre chūmepeda nāwā crīchasia:
“Biara b̄la beuida.” Mañ bērā idjia Ācōrēa jarasia:

—Ācōrē, waaēa. M̄ra beadua. M̄ drōā naēnabemarā beupedada cāyābara m̄ra biara b̄lēa.—

⁵ Māwā jarapeda Elíara bacuru zaque edre cāi cobesia. Māwā b̄lde Ācōrē nezoca bajānebemada idjimaa zepeda īrāmatasia. Mañbe jarasia:

—Piradr̄peda ne codua.—

⁶ Elíaba acab̄lade idji boro nocoare pañ t̄lb̄de ābuñada idjaba zocode baidoda unusia. Ne copeda, baido sida dopeña wayacusa cāi cobesia.

⁷ Ācōrē nezoca bajānebemada idjimaa wayacusa zepeda īrāmatasia. Mañbe jarasia:

—Piradr̄peda ne codua. Bl̄ra t̄lm̄ wāida b̄la.—

⁸ Ara mañda Elíara piradr̄peda ne cosia, baido sida dosia. Māwā ne codaba cacua l̄b̄lapeda cuarenta ewari, ãsa, diamasi biña oñe n̄ibasia ab̄a Horeb eyade jūéb̄ladr̄daa. Mañ eyara Ācōrē eya abadaa. ⁹ Jūëna diamasi Elíara eya uriadē cāñe wāsia.

Mañne Ācōrēba idjía nāwā jarasia:

—Elía, ¿cārēda nama o b̄la?—

¹⁰ Elíaba panusia:

—Ācōrē jūma poya b̄l, m̄ra zoquea basia b̄la quírīñā bl̄ra oi carea. Barib̄lra b̄la israelerā ume bedea b̄lñada ñadirāba igarasidāa. Mañne b̄l itea oda animarā babue diabadara jūma ãr̄isidāa. Mañ awara b̄ldeba bedeabadarāda necoba jūma queñasidāa. Ababe m̄dr̄la b̄la barib̄lra m̄l sida beadi carea j̄lr̄la panla.—

¹¹ Mañne Ācōrēba Elíaa jarasia:

–Dajadaa mλ quīrāpita naλ eyade nūmane zedua, mλra wāyā wābλrλ bērā.–

Ara maλda Ācōrē na nāūrāda dji cābāyā tλsia. Maλ nāūrāba eyara tλracuasia. Mōgara sida todozoasia. Baribλrλ Ācōrēda māwā bāe basía. Nāūrā wānacarea de uremiada wāsia. Baribλrλ Ācōrēda māwā bāe basía. ¹² De uremia wānacarea tλbλ uruada eradra nūmesia. Baribλrλ Ācōrēda māwā bāe basía. Tλbλ urua quidacarea Elíaba nāūrāda pīāca sλga nūmλda ūrīsia. ¹³ Maλ ūrībλrλde Elíaba jλ bλba idji quīrādarrara jūātrλsia. Maλbe dajadaa wāpeda eya uria caita nūmesia. Maλne bedeada ūrīsia. Maλba nāwā jarasia:

–Elía, ¿cārēda nama o bλ?–

¹⁴ Elíaba panusia:

–Ācōrē jūma poya bλ, mλra zoquea bāsia bλa quīrīā bλra oi carea. Baribλrλ bλa israelerā ume bedea bλdada ādjirāba igarasidaa. Maλne bλ itea oða animarā babue diabadara jūma ārīsidaa. Maλ awara bλdeba bedeabadarāda necoba jūma que-nasidaa. Ababe mλdrλ bλa, baribλrλ mλ siða beadi carea jλrλ panλa.–

¹⁵ Ācōrēba Elíaa jarasia:

–Jēda ējūā pōasa ewaraga bλare Damasco purudaa wādua. Mama jūēpeda nedragada Hazael boro ȳrλ weadua Siriadebema boroda bλi carea. ¹⁶ Maλ awara Nimsi wiuzaque Jehúmaa wāpeda nedragada idji boro ȳrλ weadua Israeldebema boroda bλi carea. Idjaba Abel-mehola purudebema Sapa warra Eliseomaa wāpeda nedragada idji boro ȳrλ weadua bλ cacuabari mλneba bedeabarida bλi carea. ¹⁷ Maλbe Israel druade mλ igara panλra Hazaelba

necoba zocārā quenaya. Idjia quenanaēra Jehúba necoba quenaya. Jehúba quenanaēra Eliseoba quenaya. ¹⁸ Baribʌrʌ Israel druađe mā ēberārāra siete mil waga erođla. Ādjirāra Baal quīrāpita chīrāborode barru cōbeadacaa ni idjira isōnacaa.—

Elíaba Eliseo trñna

¹⁹ Mañbe Elíara Horeb eyađeba wāsia. Wāne Sapa warra Eliseoda, once ēberārā idji ume ējūā o panʌ sida unusia. Ādjirāza pacada umé uméa ābaa jā eropanasidaa. Mañ pacaba bacuru cūmia bʌda egorode errebari eronībasiđaa egorora bogajudapeda ne udi carea. Elíara Eliseo caita wāpeda idjia cacuade jā bʌra Eliseo ȳrā wēā cobʌsia acabi carea Eliseora idji cacuabari Ācōrēneba bedeabari baida. Mañbe wāsia. ²⁰ Ara mañda Eliseoba idji pacara amepeda Elía caidu pira wāsia. Jidapeda nāwā jarasia:

—Bʌ ume wāi naēna idu mă djibarirāda isōne wābidua. Mañbebʌrʌ māra bʌ ume wāya.—

Elíaba jarasia:

—Wādua. Mā bʌra wābi ama bʌěa.—

²¹ Ara mañda Eliseora jēda wāsia. Jūēpeda idji umébema pacara beapeda dji pacaba errebari bāda bacuruda bʌlā tucuapeda tʌbl cajērāsia. Mañne dji paca djarara djupeda idji ēberārāra ne cobigasia. Māwānacarea idjira Elía caidu wāpeda Elía carebabarida besia.

21

Acaboba Nabó ējūā jārñna

¹ Dārā badacarea nañda māwāsia. Jezreel purudebema Nabó abadaba uva ējūāda

Israeldebema boro Acabo de droma caita eroasia.* ² Mañ carea Acaboba Nabóa nāwā jarasia:

–BΛ uva ējūāda mλ de caita bΛ bērā mλā nēdobuedua. Jāma ne u quīrīā bΛla. Mañ ējūābari mλā dewara uva ējūā biara bΛda diaya. Ējūā cāyābara paratada quīrīā bΛbΛrΛ dji ējūā nēbΛa bΛ quīrāca diaya.–

³ BaribΛrΛ Nabóba panusia:

–Wārāneba jaraya: mλ zeza basiba mλā diada ējūāra nēdobueēa.–

⁴ Jezreeldebema Nabóba māwā jarada bērā Acabora sopuapeda quīrūquīrūa diguidaa wāsia. Diguida jūēpeda idji cΛdade quīrā āyā tabesia idjaba ne co quīrīāé basía.

⁵ Māwā bΛde Acabo quima Jezabelera idjimaa zepeda iwidiisia:

–¿BΛra cārē cārēā sopua bΛ? ¿Cārēā ne co ama bΛ?–

⁶ Acaboba panusia:

–Mλra Jezreeldebema Nabó ume bedeasia. Mλa iwidiisia idji uva ējūāra mλā nēdobuemārēā. Parata cāyābara dewara ējūāda quīrīā bΛbΛrΛ mλā diayada asia. BaribΛrΛ idji ējūāra nēdobueēana asia.–

⁷ Mañne Acabo quima Jezabelba jarasia:

–¿Māwāra bΛra Israeldebema boroēca? Sopua bārādua. Piradrapeda ne codua. Mλa Jezreeldebema Nabó uva ējūāra bΛa jārī diaya.–

* **21:1** Israeldebema boro Acabo. Hebreo bedeade bΛ bΛ “Samariadebema boro Acabo.” Māwā jara bΛa Acabora Samaria purude biara bābadji bērā.

⁸ Ara mañda Jezabelba Acabo trñneba cartada bñcuapeda Acabo sëyäda bñsia. Mañra Nabó purudebema bororämaa, dji dromarämaa bida dia-buesia. ⁹ Mañ cartađe idjia nãwã bñsia:

“Jñmarää jarađadua ne codaca ewarida odamärëä. Mañ ewaride âbaa dji jaredapeda Nabóra ëberäraä noocoare chñmebidadua. ¹⁰ Idjabä ëberä cadjiruada umé idji caita chñmebidadua sewadeba jarađadamärëä idjia Äcõrëda, Israeldebema boro sida bië jarasida. Mañbe Nabóra puru jïga ededapeda mõgaraba tabari beadadua.”

¹¹ Jezabelba mañ cartađe bñda quïräca Jezreel purudebema bororäba, dji dromarä bida jüma osidaa. ¹² Ädjiräba jñmarää jarasidaa ne codaca ewarida odamärëä. Mañbe Nabóra ëberäraä noocoare chñmebisidaa. ¹³ Ëberä cadjiruada umé zebidapeda Nabó caita chñmebisidaa. Mañ umébemaba jñmarä quïräpita sewadeba jarasidaa Nabóba Äcõrëda, Israeldebema boro sida bië jarasida. Ara mañda ëberäraä Nabóra puru jïga ededapeda mõgaraba tabari beasidaa. ¹⁴ Mäwänacarea Jezreel purudebema bororäba Jezabelea jarabisidaa Nabóra mõgaraba tabari beasidada.

¹⁵ Nabó mõgaraba tabari beapedada ūrïsiđe Jezabelba idji quima Acaboa nãwã jarasia:

—Jezreel purudebema Nabóra beasidaa. Mañ bërä idjia uva ëjüä nëdobue quïrïäé bädara edadua.—

¹⁶ Acaboba Nabó beapedada ūrïsiđe ara mañda Jezreel purudaa Nabó uva ëjüä edai carea wäśia.

17 Mañmisa Ācōrēba Tisbé purudebema Elíaa nāwā jarasia:

18 –Israelddebema boro Acabo Samariade babarira aclde wādua. Idjia Nabó basi uva ējūāra edai carea wāsia. Ara nawena mama bla. **19** Idjia jaradua: “Ācōrēba nāwā jara bla: bla Nabóra beapeda idji ējūāra edasia. Mañ carea usaba Nabó oa senepedadama bla oa siða senenia.”–

20 Elía Acaboma jūeside Acaboba idjia jarasia:

–Mā dji quīrū, ¿bla m̄lra aclde ze bla?–

Elíaba panusia:

–Māe, bla aclde ze bla. Bla Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjiruada o bla. **21** Mañ carea Ācōrēba bla bio cawa oya. Israel druade jūma bla ēberārā dji umaqūrāda quenabiya: nezoca beada, nezocāe bea siða. Abeda jūma bla deba yōbladarāda idjia jōbiya. **22** Idjia Nabat warra Jeroboañ ēberārā jōbida quīrāca idjiba Ahía warra Baasa ēberārā jōbida quīrāca bla ēberārā siða jōbiya. Bla cadjirua o bla deba idjira bio quīrūbisia. Bla israelerāa bida cadjiruada obisia. **23** Mañ awara bla quima Jezabeldebemada Ācōrēba nāwā jara bla: Jezreel puru caita idjira beadapeda usaba codia.† **24** Jūma bla ēberārā puru beude beublada usaba codia. Bla ēberārā puru jīga beublada ãgosoba codia.

(**25** Ācōrē quīrāpita jūmawāyā cadjiruaobarida Acabo quīrāca neēa, Acabo quima Jezabelba māwā cadjiruada obida bērā. **26** Wārāda Acaboba jūmawāyā cadjiruada o babadjia. Jlwaba oda

† **21:23** Jezreel puru caita. Hebreo bedeade ḥclḡl cartade nāwā bla bla: “Jezreel puru mōgaraba audu jūrā ca bla caita.”

ācōrē bēada ēpēbadjia amorreorāba naēna ēpē panana quīrāca. Mañ amorreorāra Ācōrēba israelerā quīrāpitabemada ãyā jāretasia.)

²⁷ Acaboba mañ ūrīsiđe idjia cacuadē jā bāra sopuaba cōātasia. Mañbe sopua carea jābadara jāpeda cāibadjia. Mañ awara ne codaca ewarida obadjia idjaba sopua bābabadjia. ²⁸ Mañ carea Ācōrēba Tisbēdebema Elīaa nāwā jarasia:

²⁹ –¿Bla unu bāca sāwā Acabora sopua bāda idjia cadjirua oda carea? Mañ bērā idji zocai bāmisa māa idji ēberārāra jōbiēa, ātebārla idji warra Israeldebema boroda bēdacarea idji ēberārāra jōbiya.–

22

Acabo beapedada

¹ Siriadebemarāra israelerā ume djōnaē panāda poa ūbea babārla basía. ² Mañne Juda druadēbema boro Josapada Israeldebema boro Acabo acāde wāsia.

³ Māwā bāde Israeldebema boro Acaboba idjiare bēaa nāwā jarasia:

–Bārāba cawa panla Gala druadē Ramo purura dadjirāne basida. Baribārla Siriadebemarāba jārīpedadādeba ītaa dadjirāba ni cārē sida odaē panla ādji boro jāwaedabemada ēdrā edadi carea.–

⁴ Mañ bērā Acaboba Josapaa nāwā iwidisia:

–¿Bla mālare Gala druadē djōne wāica Ramo ēdrā edadi carea?–

Josapaba panusia:

–Māda, māl sordaorāda, māl cawayodeba djōbadarā sida blā ume wānia.–

²⁹ Mañbe Israeldebema boro Acaboda, Juda druadebema boro Josapa siða Gala druade Ramo purudaa djõne wāsidaa. ³⁰ Wābʌdade Acaboba Josapaa nāwā jarasia:

–Djōbʌdade māra quīrā awara djio þaya ni aþalba cawarānamārēā māra dji boroda. Baribʌlʌ bʌla bʌdji djiora jā þadua.–

Ara mañda Israeldebema boro Acabora quīrā awara djopedā djõne wāsia. ³¹ Siriadebema boroba carretaðeba djōbada bororāda 32 eroþasia. Djōbʌdade ãdjirāa jarasia baridua ume djōrānamārēā, ãteþlʌ aþabe Israeldebema boro Acabo ume djōnamārēā. ³² Carretaðeba djōbada bororāba Josapa unusidaðe idji djio carea crīchasiðaa idjira Israeldebema boro Acaboda. Mañ carea idjimaa djõne wāsidaa. Baribʌlʌ Josapara biasia idji sordaorāba carebadamārēā. ³³ Māwā biaþlʌðe Siriadebema carretaðeba djōbada bororāba cawasidaa idjira Israeldebema boro Acaboða. Mañ bērā idu þāsidaa. ³⁴ Mañne Siriadebema sordaoba chada baridua drʌsia. Mañ chaba Acaboda suðe wāsia idji jāare jā þa jūâtrʌbari ewara þʌmaa. Ara mañda Israeldebema boro Acaboba idji carreta edebʌrʌa nāwā jarasia:

–Jēda ededua. Nañ djō panʌnebemada māra ãyā ededua. Chaba māra drʌ ataubisidaa.–

³⁵ Mañ ewaride israelerāra Siriadebemarā ume dārā djōsidaa. Djō panʌne Israeldebema boro Acaboba idji carretaðe ðta acʌ nūmasia. Acabora dji cābāyā oa ze nūmʌ bērā idji carreta jāra oaba purega nūmesia. Quewara Acabora beusia. ³⁶ Amādau þaebʌrʌðe israelerāba nāwā biaðidaa:

—¡Waa djōnaěa! ¡Dadji druaza, puruza bida wānia!—

³⁷ Māwā Israeldebema boro Acabora beusia. Idjira Samariadaa ededapeda tħbarisidaa.

³⁸ Maħbe Samaria caita baido ūmlmaa idji carretara sħagħid edesidaa. Mama wērārā auduada cuibadjidaa. Maħne usaba Acabo oara sene duanesidaa Ācōrēba Eliaħeja jarada quīrāca.*

³⁹ Jūma Acaboba oda naħ cartade bħel ħarr, idjia israelerā pe erobadadebemada, idji de droma elepante quidaba bio djio bħadha, puru ħeġġa idjia oda sida dewara cartade bħal ħarr. Maħni carta trħra “Israeldebema bororāba opedada” abadaa.
⁴⁰ Acabo beudacarea idji warra Ocoziedha idji cacuabari Israeldebema boroda ħesia.

* **22:38** 1 Reye 21:19.

**Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e